

دکتر... اینجا چی نوشتید؟!

گاهی احساس می‌کنی شبیه یک اثر هنری غیرقابل درک است که تنها تعداد محدودی از آدم‌ها می‌توانند پیام این اثر مکتوب را دریافت کنند.



ناخوانا بودن برخی نسخه‌های پزشکی جان بیماران را به خطر می‌اندازد
دکتر... اینجا چی نوشتید؟!

جام جم آنلاین: گاهی احساس می‌کنی شبیه یک اثر هنری غیرقابل درک است که تنها تعداد محدودی از آدم‌ها می‌توانند پیام این اثر مکتوب را دریافت کنند.

بعضی وقت‌ها هم به خط خطی‌های دوران کودکی‌مان شبیه است و کمی که بخوای خوشبینانه‌تر نگاه کنی، به ترکیبی از حروف انگلیسی ناخوانا و درهم شباهت دارد.

نسخه‌های بدخط پزشکی در کشور ما بیشتر از آن که مجموعه‌ای از دستورالعمل‌های دقیق پزشکی باشد، بیمار را به ورطه اشتباه در نحوه مصرف دارو و خطا در روند درمان هدایت می‌کند؛ حتی گاه بیماری که یک نسخه بدخط در اختیار دارد، داروهای اشتباهی مصرف می‌کند که در نتیجه به بیماری جدیدی مبتلا می‌شود.

بد خط‌ها قاتل می‌شوند

عده‌ای بر این باورند که یک پزشک هر چقدر هم خطش بد باشد، باز هم محتوای نسخه‌اش برای پزشکی دیگر قابل درک است، اما دکتر فریبا بینش، پزشک عمومی که به خوشخطی در بین مراجعانش مشهور است، به «جام‌جم» می‌گوید: من واقعا بعضی وقت‌ها هر کاری که می‌کنم نمی‌توانم نسخه‌های بدخط برخی از همکاران را بخوانم، بعضی از پزشکان به حدی نسخه‌هایشان ناخواناست که فقط باید با حدس و گمان، نام داروها را تشخیص بدهیم.

او درباره علت بدخطی برخی پزشکان تأکید می‌کند: اوایل که پزشک نبودم فکر می‌کردم پزشکان به این دلیل که سرشان خیلی شلوغ است، نسخه‌های پزشکی را بدخط می‌نویسند، اما حالا که خودم پزشک هستم، با قاطعیت می‌گویم تنها دلیلی که یک پزشک، نسخه‌هایش را بدخط می‌نویسد، کم‌توجهی و اهمیت ندادن به نسخه‌نویسی صحیح است.

جابه‌جایی آنتی‌بیوتیک با داروی ضد تشنج!

ماجرای جابه‌جایی داروها به دلیل بدخط بودن نسخه‌های پزشکی، داستان و افسانه نیست، بلکه همچنان بیمارانی هستند که به همین دلیل ساده، دچار مشکلات جسمی شدید شده‌اند.

بینش با ذکر خاطره‌ای از دوران پزشکی خود می‌گوید: چند وقت قبل، بیماری به مطبم آمد که دچار تهوع شدید شده بود، پس از واری داروها فهمیدم که به دلیل بدخط بودن نسخه پزشک معالجش، به او داروی اشتباه داده‌اند؛ طوری که به جای داروی آنتی‌بیوتیک، داروی ضد تشنج و می‌گرن مصرف کرده بود!

دو دارو با نام‌های «اریترومايسن» و «ارگوتامين سي» وقتی با حروف لاتین نوشته می‌شوند، بسیار شبیه به هم خوانده می‌شود، اما گاه برخی از پزشکان، حروف پایانی این دو دارو را با یک خط صاف می‌نویسند و به همین دلیل آن‌طور که بینش می‌گوید این بیمار به همین دلیل ساده، دچار حالت تهوع و عوارض شدید دارو شده بود.

فارسی‌نویسی، دردسر جدید

سال گذشته بود که زمزمه‌هایی در وزارت بهداشت، مبنی بر فارسی‌نویسی نسخه‌های پزشکی در محافل درمانی کشور پیچید، گرچه بسیاری از پزشکان ضمن مخالفت با فارسی‌نویسی داروها، این کار را اقدامی غیرحرفه‌ای دانستند، اما برخی از کارشناسان حوزه بهداشت بر این باورند که فارسی‌نویسی نام داروها می‌تواند دست‌کم تبعات نسخه‌های بد خط پزشکی را کاهش دهد.

بینش در این باره می‌گوید: خیلی از پزشکان با فارسی نوشتن نسخه‌ها مخالفت می‌کنند، زیرا این اقدام را در تقابل با وجهه حرفه

پزشكي قلمداد مي‌كنند، اما من معتقدم فارسي‌نويسي داروها مي‌تواند تا حد بالايي مشكلات بدخطي پزشكان را رفع كند.

نكته: نام اصلي بسياري از داروها ريشه لاتين دارد و به همين علت پزشكان مي‌توانند از روش تركيبي يعني فارسي و انگليسي در کنار هم براي توضيح درباره دارو و شيوه مصرف آن استفاده كنند
به گفته او واقعيت اين است كه نام اصلي بسياري از داروهاي موجود در کشور، ريشه لاتين دارد، اما ما مي‌توانيم براي کاهش عوارض نسخه‌هاي بدخط، از روش تركيبي استفاده كنيم؛ يعني علاوه بر اين كه عنوان انگليسي داروها را در نسخه بيمار مي‌نويسيم، نام فارسي داروها را هم در کنار نام لاتين دارو ذكر كنيم.

نسخه‌پيچ‌ها هم مقصرند

علاوه بر پزشكان، گاهي نسخه‌پيچ‌هاي داروخانه‌ها يا منشي‌هاي پزشكان نيز در بروز اين‌گونه خطاهاي پزشكي مقصرند.

بينش ضمن اشاره به اين مشكل، مي‌گويد: متاسفانه بعضي از پزشكان يا مسئولان داروخانه‌ها، از اقوام يا دوستان خود براي نوشتن نسخه‌ها يا نسخه‌پيچي در داروخانه استفاده مي‌كنند كه اين موضوع نيز تبعات منفي نسخه‌هاي پزشكي را افزايش داده است.

البته اگر نسخه‌پيچ‌ها از تجربه لازم براي اين كار برخوردار باشند، معمولاً مشكلي پيش نمي‌آيد، اما مشكل اينجاست كه بعضي از منشي‌ها يا نسخه‌پيچ‌ها، تجربه و تخصص لازم براي اين كار را ندارند و صرفاً به دليل رابطه دوستي يا خويشاوندی با پزشك يا مسئول داروخانه، به نسخه‌پيچي مشغول شده‌اند.

پزشكي كه بچه بازي نيست

در همه شهرهاي ايران، پزشكان بدخط وجود دارند و حتي شايد بتوانيم بگوئيم معمولاً تعداد پزشكان بدخط در يك شهر، از پزشكان خوش خط آن شهر بيشتر است.

براي پيدا كردن يك پزشك بدخط در پايتخت با يك مشكل جالب روبه‌رو بوديم و سختي كار ما اين بود كه هيچ پزشكي قبول نداشت خط نوشتاري‌اش در نسخه‌هاي پزشكي ناخواناست.

در پرس و جو براي پيدا كردن يك پزشك بدخط، به يك مركز درماني در صادقيه رسيديم كه پزشك شيفت عصر اين كيلينيك درماني، نسخه‌هاي پزشكي را به طرز بسيار ناخوانايي مي‌نوشت.

اين پزشك كه به شرط عنوان نشدن نامش، حاضر به گفت‌وگو با ما مي‌شود، درباره بدخطي نسخه‌هايش مي‌گويد: پزشكي كه بچه‌بازي نيست! من اين نسخه‌ها را براي اهل فنش مي‌نويسم و دليلي هم ندارد كه هر كسي از اين نسخه‌ها سردربياورد.

او در پاسخ به اين كه چرا حتي بعضي از پزشكان هم نمي‌توانند دست خط همكارشان را بخوانند، اظهار مي‌كند: فكر مي‌كنم اگر پزشك يا نسخه‌پيچ از تجربه لازم برخوردار باشد، چنين مشكلي پيش نمي‌آيد، اما در نظر داشته باشيد بعضي از همكاران ما مي‌خواهند همكار ديگري را تخریب كنند و چون سوژه‌اي براي اين كار پيدا نمي‌كنند، از بدخطي همكارشان ايراد مي‌گيرند.

اين پزشك با بيان اين كه خيلي سخت است بخوايم عادت هميشگي‌مان در نوشتن نسخه‌ها را فراموش كنيم، عنوان مي‌كند: اتفاقاً من هم بدم نمي‌آيد كه يك نسخه خوش خط در اختيار بيمارم قرار دهم، اما واقعا ما ديگر سال‌هاست با اين سيستم نوشتن عادت كرده‌ايم و خيلي سخت است كه بخوايم خوش خطي را جاگزين سيستم‌هاي قديمي كنيم.

... و اما راه‌حل

شايد بيراه نباشد اگر بگوئيم مشكل بدخطي نسخه‌هاي پزشكي، سابقه‌اي ديرينه دارد و چندين دهه است كه بيماران را با خطاي جدي مواجه كرده است.

بينش درباره راه‌حل رفع اين مشكل، عنوان مي‌كند: به نظرم تنها راه‌حل قطعي كه مي‌تواند اين مشكل را ريشه‌كن كند، حضور مجدد بيماران در مطب است؛ يعني وقتي بيمار دارويش را از داروخانه دريافت كرد، بايد باز هم نزد پزشك معالجتش برود و داروهايش را به پزشك نشان دهد و تنها در اين صورت است كه پزشك مي‌تواند نوع داروها را با نسخه اصلي مقايسه كند.

او مي‌افزايد: البته بعضي از بيماران رغبتي به مراجعه دوباره به پزشك ندارند، مثلا شما كه الان چهار طبقه ساختمان ما را بدون آسانسور بالا آمده‌ايد، شايد اگر بيمار باشيد، ديگر به خودتان زحمت ندهيد براي مطابقت داروها با نسخه اصلي، همين مسير را دوباره بالا بياييد.

با اين حال كمتر بيماري حاضر مي‌شود بار ديگر به پزشك مراجعه كند تا او نسخه ناخوانايش را دوباره‌نويسي كند و شمار بيماراني كه جرات مي‌كنند وقتي پزشك نسخه مي‌نويسد از او بخواهد خواناتر بنويسد نيز بسيار اندك است و شايد بهتر باشد وزارت بهداشت به فكر راه چاره‌اي جديد براي اين مشكل باشد. براي مثال پزشكان بدخط را وادار كند نسخه را تايپ كنند يا براي نوشتن نسخه نهايي از منشي كمك بگيرند.

امين جلالوند / گروه جامعه